

Danmarks Oldtid

– en oplevelse i tid og rum

af Pia Brandsnes, mag. art.

Hvad er mine forhåbninger til den nye Danmarks Oldtid? – Så meget sammenblanding af hygge og oplysning som muligt.

Nyopstillingen af Danmarks Oldtid på Nationalmuseet. Vi har alle store forhåbninger og forventninger til dette projekt, men ideerne omkring den gode og inspirerende udstillings udseende og ambitioner, er meget forskellige.

Tiden

Det handler alt sammen om tid. Tid der er forløbet siden fortiden var nutid. Tiden der er gået siden vi sidst så en ny udstilling på Nationalmuseet, og ikke mindst tiden de besøgende har afsat til besøg, prioriteret i en stram hverdag, i forventningen om at få et udbytte med hjem.

En nyopstilling af Danmarks Oldtid, skaber mange forhåbninger hos både fagfolk og lægmænd. Vi vil alle gerne se noget nyt og spændende. På Nationalmuseet er der i øjeblikket sat skilte op hvor der står ”Her bygger vi den Nye Danmarks Oldtid.” Det sender lidt skræmmende signaler i forhold til forventningerne til det nye.

Rummet

Det offentlige rum er der hvor udstillingen skal konkurrere med så mange andre tilbud om de forventes opmærksomhed. Det rum vi skal bruge, for at fremtidige bevillinger stadig opfatter vores tidligere kulturelementer, som et levende og udviklende element i vores fælles verden. Det fysiske rum hvor forhistoriske genstande præsenteres og deres historie fortælles. Rummet hvor den moderne og kræsne målgruppe føler at der er gjort plads til dem, at det er et behageligt og afslappet sted at opholde sig, og at museers traditionelle krydsning af overlevelse med oplevelse, afbrydes af tilstrækkeligt med behagelige oaser og pit-stop til ganen.

Udstillinger bør ideelt set også kunne rumme menneskers behov på dage hvor oplysning ikke er det de kom for, og udbyttet bliver mere tilfældigt. En god oplevelse bringer folk tilbage igen og igen, og heldigvis er det umuligt at undgå at få noget med hjem fra et velplanlagt og fængende museum.

Den nu nedtagne udstilling havde et meget kraftigt fokus på genstandenes funktion, og et af resultaterne af dette var, at opmærksomheden blev afledt fra genstandes egne kunstneriske værdier svandt. Store dele af den nu nedlagte udstilling var meget mørk, mørke der skulle skabe stemning og fokus. Udover at folk blev fysisk trætte, havde det også den virkning, at man gik glip af hvor smukke tingene i sig selv er. Lys der fremhæver de enkelte genstande, er derfor i sig selv en af undertegnedes store forhåbninger til den nye udstilling.

Økonomien

Udstillingers udtryk forældes ofte hurtigt. Det er muligt i dag at gøre noget ved det, men der skal blandt andet mange tekniske løsninger og sideløbende forskning til for at opretholde nyhedsværdien, det koster alle de bevillinger til vedligehold, vi som regel ikke har. Det er en del af den onde cirkel vi bevæger os i, at man ikke giver penge til udvikling af de emner man ikke umiddelbart forbinder med museer.

Den forrige udstilling fra begyndelsen af halvfjerdserne, har i mange år talt sit eget tydelige sprog om kulturøkonomi og investeringsstrategi. En udstilling betragtes som engangsinvestering, og formidlingsfolk og forskere har haft svært ved at trænge igennem med andre budskaber.

Hvilke konsekvenser har det at private sponsorer drages ind i formidlingen på museer? Hvis bevaringen og forskningen bibeholdes som offentligt ansvar, mens formidlingen bliver privatiseret? Det der ikke må ske, er at interaktionen mellem de to dele mindskes. Jeg siger ikke at balancen ikke holdes her, men at det er vigtigt at den holdes.

Fælleseje i demokratiet og folkets navn, har været museer og samlingers grundlæggende elementer i flere hundrede år. Når vi ændrer på den offentlige andel, kan det betyde meget, ikke bare for opfattelsen af det fælles, men også indflydelserne på det der udtrykkes.

Tilgængelighed er et meget demokratiserende led, og her bidrager den gratis adgang meget, men også den elektroniske adgang der bør være en indbygget del af sådan en udstilling.

Formidlingen

Særudstillinger er ofte et stort tilløbsstykke i forhold til de faste udstillinger, og en af de egenskaber særudstillingen har, er nyhedsværdien og eventets værdi. Nationalmuseet fejrer 200 års jubilæum i år, og i den spæde start viste Christian Jürgensen Thomsen der på den tid var en kendt mand blandt Københavns borgere, selv rundt i samlingen som dog kun var åben en gang om ugen. Det er interessant at Thomsens rundvisninger opfyldte flere eventværdier for 200 år siden end Nationalmuseets udstilling i mange år har gjort i dagligdagen.

Kunsten at fortælle den gode historie har været beskrevet inden for mange humanistiske fagretninger og struktureret i forskellige modeller. I dag følges mønstret af den gode historie af alle, der deltager i det offentlige rum, hvad enten budskabet er kommercielt, oplysende eller politisk.

En undersøgelse gennemført over Internet viste at en stor del af de besøgende der kom ofte på museum ikke føler at oplevelsen lever op til deres forventninger, hvorimod de der ikke kom på museer, ikke savner noget når de endelig kommer, de er bare ikke særligt interesserede. Det er altså stamkunderne der går skuffede hjem, og ikke de sjældne gæster, som vi har gjort så meget gennem årene for at få fat på. I gennemgang af mange

statistiske undersøgelser gennem en årrække, ser det ikke ud til at museumsgængernes uddannelsesniveau osv. har ændret sig væsentligt trods ihærdige forsøg. Den nye udstilling kommer derfor til at leve op til en stor del af sit formål, hvis den vidende besøgende får noget med hjem.

På idéplanet er det vigtigt indimellem at sprænge rammerne for institutionernes selvforståelse og identitet for at få plads til nye vinkler. Vores målgruppe er vant til at få præsenteret de fleste oplevelser veltilrettelagt med eventets spænding og effektfulde virkemidler samtidig med at, de kræsent udvælger hvilke individuelle emner, de tager med hjem.

De emner vi som forskere selv interesserer os mest for, er ofte processen, usikkerheder og diskussionerne. Alligevel præsenteres næsten kun færdige resultater på museer, strippet for usikkerhed og spændingsmomenter. De impulser vi bidrager med, bør repræsentere den spænding vi selv har følt, og oplevelsen af det reelle engagement i både fortid og nutid.

Modellen for den traditionelt gode historie er: det gode, det onde, konflikten, den nødlidende og helten der kommer til undsætning. En udstilling, der fortæller med modellerne i mente, og inddrager alle parter i historiens konfliktpunkter, giver den besøgende en følelse af materialets reelle betydning for nutiden på individuelt plan. Den gode histories fordel er jo, at den åbner op og peger mod en kommende fortsættelse af historien. Kulturhistorien er vedkommende, og den peger fremad, men vi glemmer ofte at fortælle om det, og den individuelle oplevelse bliver derfor bagudrettet.

Kulturhistorien har en stor indflydelse på identitets- og selvopfattelse, men udviklingen bevæger sig væk fra effekten af de styrede oplevelser, imod den frie oplevelse der kan bruges i den individuelle identitets sammensætning. Det kulturhistoriske materiale indeholder rige muligheder, for at den enkelte kan anvende det sådan.

Hvis man viser øjebliksbilleder i forskellige forskningsfaser, der repræsenterer de egentlige drivpunkter i forskningsprocessen, sammen med de valg der træffes, vil det inddrage de besøgende i

langt højere grad i valgprocesserne, og forøge den individuelle oplevelse. Jo bredere formidlingen fremlægges, jo mere fritstilles den individuelle oplevelse.

Håb – man må godt kysse på Nationalmuseet!

Forhåbentlig vil en kommende udstilling blive et overflødigshorn af engageret viden, og fortælle historien så alle konfliktpunkter står klart og involverende. Udstillingen skal have plads til mange mennesker. Mennesker der har det godt og nyder deres besøg. De behøver ikke altid at komme for at blive oplyst, den gode oplevelse er også knyttet til stedet, uanset hvad den indeholdt.

Overgangen fra det institutionelle til det individuelle, er en af de største udfordringer for moderne udstillinger. Udstillingen som den vedtagne institution,

hvor mennesker kommer for at se og blive oplyst, er i sig selv unik. Ideen bygger på en overenskomst imellem det man vil fortælle, og det den besøgende kommer efter. En godt fortalt historie udvider rummet for dens egen eksistens, og det håber jeg meget at den kommende udstilling vil magte.

Det er altid en stor udfordring at skabe nyt, indenfor områder hvor alle mennesker med rette har en holdning, og uanset hvordan resultatet bliver vil det ikke ramme enhver positivt. Derfor er det godt vi stadig har modet, men trist at muligheden byder sig så sjældent, til at påvirke omverdenen i tid og rum. Vigtigst mener jeg det er, at de nye udstillinger får kontinuerlige bevillinger, så det er muligt at holde dem elastiske og i evig udvikling. Skillet imellem kultur og kulturhistorie er en streg i sandet, der udviskes helt med tiden.